ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

Lifelong Learning Skills for Children in Foster Homes

พิมพ์พัฐช์ โกมลารชุน
นิสิต ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: loukplapa@hotmail.com
วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา
อาจารย์ ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: wirathep.p@chula.ac.th
ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล
อาจารย์ ภาควิชาหูหนวกศึกษา วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
E-mail: teerasak.sri@mahidol.ac.th
Pimrat Komalarachun
Student, Department of Lifelong Education,
Faculty of Education, Chulalongkorn University
Wirathep Pathumcharoenwattana
Lecturer, Department of Lifelong Education,
Faculty of Education, Chulalongkorn University
Teerasak Srisurakul
Lecturer, Department of Deaf Studies,
Ratchasuda College, Mahidol University

(Received: October 19, 2021; Revised: November 8, 2021; Accepted: November 13, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อกลับคืนสู่สังคม การศึกษาเป็นวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เคยเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์และประสบความสำเร็จในชีวิตเมื่อออกจากสถานสงเคราะห์ไปใช้ชีวิตในสังคม จำนวน 9 คน และหัวหน้างานของผู้ที่เคยเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ จำนวน 9 คน และแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากผู้ที่เป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ภาครัฐบาลในปัจจุบันทั่วประเทศทั้งสิ้น 16 แห่ง อายุระหว่าง 15-18 ปี จำนวน 296 คน และเจ้าหน้าที่ในสถาน

สงเคราะห์จำนวน 219 คน ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ ประกอบด้วย ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{x}$=3.62, SD=0.76) ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{x}$=3.58 SD=0.83) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ($\bar{x}$=3.55, SD=0.72) ทักษะด้านสุขภาพจิต จัดการกับความเครียด ทักษะความมีเมตตากรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x}$=3.55, SD=0.76) ทักษะด้านอาชีพ และการจัดการเวลา ($\bar{x}$=3.53, SD=0.75) ทักษะการเขียน ($\bar{x}$=3.51, SD=0.76) ทักษะการอ่าน ($\bar{x}$=3.49, SD=0.79) ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันสื่อ ($\bar{x}$=3.44, SD=0.78) ทักษะด้านการเงิน ($\bar{x}$=3.41, SD=0.78) และทักษะการคิดเลขคำนวณ ($\bar{x}$=3.20, SD=0.79)

คำสำคัญ: ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กในสถานสงเคราะห์

Abstract

The objective of this study was to study the lifelong learning skills needed for children in foster homes in preparing children to return to society. This study used mixed methods research. In-depth interviews were used to collect data from 9 people who used to be a child in foster homes and were successful in life when they left for real society, and 9 supervisors from their office. A questionnaire was used to collect data from 296 children aged 15-18 at 16 current government foster homes across the country, and from 219 foster homes staff. The findings indicated that lifelong learning skills needed for children in the foster home include Creativity skills ($\bar{x}$=3.62, SD=0.76), Cross-cultural Understanding cooperation with various networks, and teamwork skills ($\bar{x}$=3.58 SD=0.83), Critical thinking and problem-solving skills ($\bar{x}$=3.55, SD=0.72), Mental health and stress management skills, Compassionate and ethical skills ($\bar{x}$=3.55, SD=0.76), Career and time management skills ($\bar{x}$=3.53, SD=0.75), Writing skill ($\bar{x}$=3.51, SD=0.76), Reading skill ($\bar{x}$=3.49, SD=0.79), Computer Information Communication and media literacy skills ($\bar{x}$=3.44, SD=0.78), Financial skills ($\bar{x}$=3.41, SD=0.78) and Calculation skills ($\bar{x}$=3.20, SD=0.79).

Keywords: lifelong learning skill, lifelong learning, children in foster homes

บทนำ

สิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุด เพื่อให้สามารถกำหนดและขับเคลื่อนทิศทางของประเทศให้ก้าวไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต การเตรียมความพร้อมในการวางรากฐานสำหรับเด็กและเยาวชนให้มีทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญในการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ เด็กไทยจำนวนมากที่ถูกทอดทิ้ง เด็กบางคนไม่สามารถกลับไปอาศัยอยู่ที่บ้านของตนได้ ทำให้รัฐบาลต้องจัดสถานที่เพื่อให้การพักพิง เด็กเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นเด็กด้อยโอกาส ซึ่งเข้ามารับการบริการจากสถานสงเคราะห์ (กรมสุขภาพจิต, 2560)

การรับเด็กที่มาอยู่ในสถานสงเคราะห์มาจากหลายสาเหตุ แบ่งได้เป็น 2 ประการสำคัญ คือ ประการที่ 1 เด็กที่ไม่มีพ่อแม่และไม่สามารถติดตามหาพ่อแม่ได้ ได้แก่ เด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กพลัดหลง ประการที่ 2 เด็กที่มีพ่อแม่ แต่ไม่สามารถกลับไปอยู่ที่บ้านได้ ได้แก่ เด็กที่พ่อแม่ยังเรียนอยู่ เด็กที่ครอบครัวยากจน เด็กที่ครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดูได้อย่างถูกวิธี เด็กที่เสี่ยงกับการถูกทารุณและใช้ความรุนแรง เด็กที่พ่อแม่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำ เด็กที่พ่อแม่วิกลจริต (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2561) ภาครัฐให้ความสำคัญกับปัญหาเด็กและเยาวชนที่ต้องเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศชาติอีกปัญหาหนึ่ง โดยมีการจัดตั้งสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิการ สถานพัฒนาและฟื้นฟู และสถานเพาะกล้าคุณธรรม รวมทั้งสิ้น 30 แห่งทั่วประเทศ ให้บริการเด็กตั้งแต่แรกเกิด จนถึงอายุ 24 ปี ซึ่งมีภารกิจหลักแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบทต่าง ๆ ของตัวเด็ก ในเบื้องต้นสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนจะรับดูแลเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี อยู่ร่วมกันทั้งเด็กชายและเด็กหญิงแต่จะแยกระหว่างเด็กปกติกับเด็กพิการ เมื่ออายุเกิน 6 ปี เด็กจะถูกส่งไปยังสถานสงเคราะห์เด็กชาย และสถานสงเคราะห์เด็กหญิงโดยแยกเพศกันและจะดูแลเด็กจนถึงอายุ 18 ปี หลังจากนั้นเด็กที่มีความสามารถและความประสงค์ที่จะเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาก็สามารถอยู่ต่อได้ในสถานสงเคราะห์จนเรียนจบ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2560)

นักการศึกษาต่างประเทศกล่าวถึงการศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคปัจจุบัน ไว้อย่างสอดคล้องกันกับการเปลี่ยนแปลง พบว่า ประกอบด้วย 1. ทักษะการสื่อสาร 2. ทักษะการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง 3. ทักษะความสามารถในการอ่านและเขียน 4. ทักษะการแสวงหาข้อมูล สืบค้นข้อมูลที่ตนเองถนัด 5. ทักษะการจัดการตนเองและสภาพแวดล้อม จัดการกิจกรรม จัดการเวลา การแก้ปัญหา 6. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และการร่วมมือ 7. ทักษะด้านการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัว คือ การปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ 8. ทักษะด้านสุขภาพจิต 9. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 10. ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ 11. ทักษะการนำเสนอ 12. ทักษะการสร้างความมั่นใจ 13. ทักษะความรู้เบื้องต้นคอมพิวเตอร์ 14. ทักษะด้านการเงิน การจัดการการเงินทั้งใน

เวลาระยะสั้น และระยะยาว 15. ทักษะด้านภาษา 16. ทักษะความเป็นผู้นำ (Cotton, 1998; Smith and Spurling, 1999; European Society of Association Executives, 2007; Dong, 2004; Knapper, 2006; Hanewald, 2012; Crockett, 2018; Borges, 2018) สอดคล้องกับนักการศึกษาไทยพบว่า ประกอบด้วย ทักษะการรู้สารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะการจัดการข้อมูล ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดระบุปัญหา การคิดที่เป็นระบบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะการคิดคำนวณ ทักษะการวิจัย ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะปฏิสัมพันธ์ มนุษยสัมพันธ์ ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ และการทำงานเป็นทีม ทักษะการชี้นำตนเอง และการสนใจใฝ่รู้ ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการปรับตัวและความแคล่วคล่องว่องไว ทักษะการสะท้อนคิด ทักษะด้านภาษา ทักษะชีวิตและการทำงาน (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551, 2562; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557ก, 2557ข; สุบิน ไชยยะและคณะ, 2558) ทั้งนี้ยังไม่มีการศึกษาถึงทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์โดยตรง ซึ่งสถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผังนโยบายงาน ในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมพัฒนา สำหรับเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้ เพื่อให้กลับเข้าสู่สังคมในอนาคตอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) เป้าหมายสูงสุดของสถานสงเคราะห์เด็ก คือ เมื่อเด็กในสถานสงเคราะห์ ครบกำหนดที่ต้องออกจากสถานสงเคราะห์ไปสู่สังคมภายนอก ต้องสามารถกลับคืนสู่สังคมอย่างพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระของสังคม และสามารถอยู่ในบริบทสังคมปัจจุบันได้อย่างราบรื่น มีทัศนคติที่ดี มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไป (สำนักงานกองทุนสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพ, 2561)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น บทความนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะประมวลแนวคิดของนักการศึกษา การสัมภาษณ์ผู้ที่เคยเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์และประสบความสำเร็จในชีวิตภายหลังจากออกมาใช้ชีวิตในสังคมและหัวหน้างาน และการตอบแบบสอบถามของเด็กในที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ในปัจจุบันและเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ ที่เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ในบริบทของสังคมไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ในการเตรียมความพร้อมกลับคืนสู่สังคม

วิธีการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ในการเตรียมความพร้อมกลับคืนสู่สังคม โดยศึกษาจากเอกสาร และสื่อ เป็นเอกสาร บทความ งานวิจัยจากสื่อต่าง ๆ ที่อยู่ในระหว่างปี พ.ศ.2542-2562 เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ที่เคยเป็นเด็กอยู่ในสถานสงเคราะห์และประสบความสำเร็จ และสถานประกอบการที่รับเด็กที่เคยอยู่ในสถานสงเคราะห์เข้าทำงาน ขั้นตอนนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ โดยศึกษาทักษะต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ในปัจจุบัน ในขอบเขตของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ โดยการลงภาคสนามสถานสงเคราะห์ของรัฐบาลทั่วประเทศทั้งสิ้น 16 แห่ง จาก 30 แห่งทั่วประเทศ เนื่องจากมีกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 15-18 ปี ในปัจจุบัน ขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ควรส่งเสริมให้เด็กในสถานสงเคราะห์ โดยการบูรณาการ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์กับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก โดยนำผลจากสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อถามเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ที่มีเด็กอายุ 15-18 ปี ขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้ที่เคยเป็นเด็กอยู่ในสถานสงเคราะห์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 9 คน

1) คัดเลือกจากบุคคลที่เคยอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็ก และออกจากสถานสงเคราะห์อย่างน้อย 1 ปี ไปใช้ชีวิตในสังคม

2) มีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองได้เข้าทำงานอย่างน้อย 1 ปี และมีการปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามที่สถานประกอบการกำหนด

2. สถานประกอบการที่รับเด็กที่เคยอยู่ในสถานสงเคราะห์เข้าทำงาน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 9 คน

1) สถานประกอบการรับบุคลากรที่เคยเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ อย่างน้อย 1 ปี

2) บุคลากรทำงานเป็นประโยชน์ให้กับองค์กร อย่างน้อย 1 ปี

ขั้นตอนที่ 2 การตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐบาล ช่วงอายุ 15-18 ปี
2. เด็กจัดอยู่ในเด็กปกติไม่มีความพิการใด ๆ

ขั้นตอนที่ 3 การตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็ก จำนวนทั้งสิ้น 16 คน

1) ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ปกครองในสถานสงเคราะห์เด็กภาครัฐบาลของประเทศไทยที่มีเด็กอายุ 15-18 ปีอาศัยอยู่ ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยทำการวิจัย ทุกแห่งทั่วประเทศไทย

2. ผู้บริหารสถานสงเคราะห์เด็กจำนวนทั้งสิ้น 26 คน

1) ดำรงตำแหน่งผู้บริหารงานด้านต่าง ๆ ในสถานสงเคราะห์เด็กภาครัฐบาล

3. ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

1) ปฏิบัติงานในสถานสงเคราะห์เด็กในตำแหน่งครู หรือผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน

2) ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตร กิจกรรม และประเมินผลสถานสงเคราะห์เด็ก

4. บุคลากรในสถานสงเคราะห์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน จำนวนทั้งสิ้น 127 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

1) ปฏิบัติงานในสถานสงเคราะห์เด็กในด้านต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ด้านการเรียนการสอนของสถานสงเคราะห์เด็ก

เครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ “ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นของเด็กในสถานสงเคราะห์”

ผู้วิจัยได้สร้างแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่อ โดยประเด็นการวิเคราะห์ ดังนี้ 1) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ศึกษากับวัตถุประสงค์และนิยาม (The Index of Item-Objective Congruence: IOC) และนำผลมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยาม พบว่ามีค่า IOC 0.80-1.00 ซึ่งมากกว่า 0.50 กับแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุด ถือว่าสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยได้

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ครอบคลุมเนื้อหาการสังเคราะห์ในประเด็น ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 แบบสอบถาม “ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์” รวมทั้งสิ้น 59 ข้อ

ผู้วิจัยสร้างแบบวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ในการตรวจสอบโดยใช้เกณฑ์ตามขั้นตอนที่ 1 ต่อจากนั้นผู้วิจัยทดลองใช้กับเยาวชนที่เป็นเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์ของเอกชน และมูลนิธิเอกชน จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ ซึ่งพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.99 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ เครื่องมือมีประสิทธิภาพอย่างมากในการนำไปใช้จริง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการแปลผลพิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ความกว้างของอันตรภาคชั้น = (คะแนนสูงสุด–คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น = (5-1)/5 = 0.8

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ทำได้ หรือมีสิ่งนั้นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ทำได้ หรือมีสิ่งนั้นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ทำได้ หรือมีสิ่งนั้นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ทำได้ หรือมีสิ่งนั้นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ทำได้ หรือมีสิ่งนั้นน้อยที่สุด

ด้านความเป็นไปได้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความเป็นไปได้มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความเป็นไปได้มาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความเป็นไปได้ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีความเป็นไปได้น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความเป็นไปได้น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 แบบสอบถาม “การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก” รวมทั้งสิ้น 36 ข้อ

ผู้วิจัยสร้างแบบวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยใช้เกณฑ์เหมือนกับขั้นตอนที่ 2 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับบุคลากรในสถานสงเคราะห์เด็กของเอกชน และมูลนิธิของเอกชน จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ ซึ่งพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.98 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เครื่องมือมีประสิทธิภาพอย่างมากในการนำไปใช้จริง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์เช่นเดียวกับตอนที่ 2

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก “ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นของเด็กในสถานสงเคราะห์”

ผู้วิจัยนำข้อมูล ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุด มาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction)

สรุปได้ว่า

1. ทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ แบ่งออกได้ทั้งสิ้น 14 ทักษะ คือ 1. ทักษะการอ่าน 2. ทักษะการเขียน 3. ทักษะการคิดเลข คำนวณ 4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา 5. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 6. ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ 7. ทักษะการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น 8. ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ 9. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ 10. ทักษะด้านอาชีพ 11. ทักษะความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 12. ทักษะด้านสุขภาพจิตและการจัดการกับความเครียด 13. ทักษะในการจัดการเวลา 14. ทักษะด้านการเงิน

2. ในบริบทของสถานสงเคราะห์ไทย เด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่จะไม่แข็งแกร่งเมื่อออกจากสถานสงเคราะห์สู่สังคมทำให้หลายคนไม่ประสบความสำเร็จ หรือมีวิถีชีวิตที่ถดถอย

3. สภาพปัจจุบันสถานสงเคราะห์ยังไม่มีนโยบายการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 2 ผลที่ได้จากแบบสอบถาม “ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์” พบว่า

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 296 คน พบว่า อายุ 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.38 อายุ 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.39 อายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.92 และอายุ 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.31

2. ผลการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

ตารางที่ 1 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. ทักษะการอ่าน	3.49	0.79	มาก
2. ทักษะการเขียน	3.51	0.76	มาก
3. ทักษะการคิดเลข คำนวณ	3.20	0.79	ปานกลาง
4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ไขปัญหา	3.55	0.72	มาก
5. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.62	0.76	มาก
6. ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์	3.44	0.73	มาก

ตารางที่ 1 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ (ต่อ)

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	$\bar{x}$	SD	ระดับ
7. ทักษะการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.73	0.94	มาก
8. ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ	3.48	0.76	มาก
9. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	3.41	0.80	มาก
10. ทักษะด้านอาชีพและทักษะการเรียนรู้	3.58	0.75	มาก
11. ทักษะความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	3.59	0.77	มาก
12. ทักษะด้านสุขภาพจิต และการจัดการกับความเครียด	3.51	0.75	มาก
13. ทักษะในการจัดการเวลา	3.49	0.75	มาก
14. ทักษะด้านการเงิน	3.41	0.78	มาก
รวม	**3.50**	**0.78**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.50, SD=0.78) เมื่อพิจารณารายทักษะและเรียงลำดับทักษะที่มีความสำคัญต้องส่งเสริม พบว่า

1. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้มาใหม่กับความรู้เดิม เกิดความคิดสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ และสามารถสร้างสรรค์ผลงาน สามารถยอมรับสิ่งใหม่ ๆ และเสนอความคิดที่ต่อยอดความรู้เดิม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.62, SD=0.76)

2. ความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม คือ มีจิตใจเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ มีคุณธรรมในการปฏิบัติกิจกรรมทุกอย่างในชีวิตอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.59, SD=0.77)

3. ทักษะด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ คือ สามารถประกอบอาชีพ แสวงหาทักษะต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ นำตนเอง และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องโดยการใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.58, SD=0.75)

4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา คือ สามารถใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาคิดแนวทางการแก้ปัญหาได้หลายแนวทาง ทราบถึงต้นเหตุของปัญหา และคิดถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไป คะแนนเฉลี่ยรวม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.55, SD=0.72)

5. ทักษะการเขียน คือ การใช้ภาษาอย่างเหมาะสมเชิงบวก สื่อสารลำดับความให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย คะแนนเฉลี่ยรวม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.51, SD=0.76)

6. ทักษะด้านสุขภาพจิตและการจัดการกับความเครียด คือ อธิบายอารมณ์ของตนเองและแสดงความรู้สึกในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกใน

สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เลือกกิจกรรมที่ทำให้ตนเองผ่อนคลายมีความสุขอย่างเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.51, SD=0.75)

7. ทักษะการอ่าน คือ อ่านได้เร็ว โดยจับใจความ และสรุปความรู้ที่อ่านได้ และสามารถอธิบายผู้อื่นได้เพื่อการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.49, SD=0.79)

8. ทักษะในการจัดการเวลา คือ สามารถวางแผนเรื่องเวลากับงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เสร็จตามเวลาที่วางไว้ การปรับตัวให้มีความคล่องแคล่ว ว่องไว ในบริบทต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.49, SD=0.75)

9. การร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เครือข่ายอื่น ๆ สามารถ สร้างความเข้าใจอันดีให้ตรงกัน และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างสรรค์ในด้านบวก ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย และรักษาหน้าที่อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.48, SD=0.94)

10. ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ คือ สามารถสื่อสารได้ทั้งการพูดและเขียน สามารถอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตอบคำถามกับผู้อื่น นำเสนอสิ่งต่าง ๆ โดยสามารถถ่ายทอดข้อมูลให้เข้าใจง่าย รู้เท่าทันสื่อ ไม่ถูกหลอก และใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.48, SD=0.76)

11. ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ คือ การรู้จักปรับตัว การยอมรับในวัฒนธรรมอื่น มีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางความเชื่อและวัฒนธรรม เรียนรู้จากความคิดต่างจากตน ยอมรับ และให้เกียรติประนีประนอม นำมาปรับผสมผสานเพื่อให้เกิดสิ่งที่เป็นประโยชน์อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.44, SD=0.73)

12. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ สามารถใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อการสืบค้นข้อมูล การทำงาน และการสื่อสารได้อย่างเป็นประโยชน์ ถูกต้องเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.41, SD=0.80)

13. ทักษะด้านการเงิน คือ การสามารถวางแผนการจัดการเงินทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.41, SD=0.78)

14. ทักษะการคิดเลข คำนวณ คือสามารถคิดเลขที่ได้คำตอบถูกต้อง นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ คะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($\bar{x}$=3.20, SD=0.79)

ตอนที่ 3 ผลที่ได้จากแบบสอบถาม “การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก” ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ควรส่งเสริมให้เด็กในสถานสงเคราะห์ พบว่า

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 219 คน พบว่า ตำแหน่งผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 7.31 ตำแหน่งผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 11.87 ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 22.83 ตำแหน่งบุคลากรอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 57.99

2. ผลวิเคราะห์การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก

ตารางที่ 2 การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก

ผลที่ได้	ตัวบ่งชี้	หมายเหตุ
1. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1. ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ 2. เชื่อมโยงผสมผสานความรู้ใหม่กับความรู้เดิม 3. พร้อมนำสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้เรียนรู้มาสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์กับชีวิต	
2. ทักษะความเข้าในต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น	1. เข้าใจในความแตกต่างและความเชื่อของผู้อื่น 2. สร้างความประนีประนอมในวัฒนธรรมที่แตกต่าง และใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างนุ่มนวล 3. รู้จักปรับตัว ทำงานร่วมกับผู้อื่น และให้เกียรติในความแตกต่าง แสดงพฤติกรรมเชิงบวก 4. เรียนรู้ในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย และทำให้เสร็จตรงเวลา 5. นำสิ่งที่แตกต่างมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์	นำทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์มารวมกับทักษะการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกันผู้อื่น
3. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา	1. รู้เหตุของปัญหา 2. เลือกใช้ข้อมูลที่จริงและถูกต้องที่สุด 3. คิดหลายด้าน 4. คาดคะเนว่าจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต 5. นำความรู้ใหม่มาเชื่อมโยงกับความรู้เดิมในการแก้ปัญหา	
4. ทักษะด้านสุขภาพจิต และการจัดการกับความเครียด มีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	1. รับรู้อารมณ์ตนเอง 2. แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม แก้ปัญหาโดยนึกถึงใจเขาใจเรา 3. หากิจกรรมที่มีประโยชน์เพื่อผ่อนคลายอารมณ์ 4. คิดบวก 5. มีจิตสาธารณะ 6. ทำกิจกรรมทุกอย่างด้วยความระวังไม่ให้กระทบผู้อื่น	นำทักษะความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม รวมกับทักษะด้านสุขภาพจิตและการจัดการกับความเครียด

ตารางที่ 2 การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก (ต่อ)

ผลที่ได้	ตัวบ่งชี้	หมายเหตุ
5. ทักษะด้านอาชีพ การเรียนรู้และการจัดการเวลา	1. เรียนรู้แบบนำตนเอง 2. พยายามพัฒนาตนเองให้เก่งขึ้น 3. เมื่อเกิดปัญหาไม่ย่อท้อและสู้ต่อ 4. วางแผนเวลาระยะสั้น และวางแผนเวลาระยะยาว 5. ทำงานเสร็จตามกำหนด 6. จัดการตนเองได้เมื่อมีเวลาจำกัด	นำทักษะด้านอาชีพและทักษะการเรียนรู้มารวมกับทักษะในการจัดการเวลา
6. ทักษะการเขียน	1. สื่อสารโดยการเขียนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ 2. เรียบเรียงใจความเป็นลำดับเข้าใจง่าย 3. ใช้ภาษาเขียนอย่างถูกต้องเหมาะสม 4. ใช้ภาษาเขียนในเชิงบวก 5. ใช้การเขียนในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม	
7. ทักษะการอ่าน	1. อ่านเร็ว และได้ใจความ ครบถ้วน 2. เข้าใจและสรุปสิ่งที่อ่าน 3. สามารถอธิบายสิ่งที่อ่านกับผู้อื่นได้เข้าใจ 4. สามารถแสวงหาความรู้รอบตัวจากการอ่าน	
8. ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศคอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันสื่อ	1. ใช้วิธีต่าง ๆ ในการอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจ 2. การสื่อสารให้เข้าใจง่าย 3. เลือกรับข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ 4. นำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการสื่อสารอย่างเหมาะสม 5. สามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน 6. สืบค้นข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์และสื่อสารกับคนไม่รู้จักเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ 7. ใช้ช่องทางคอมพิวเตอร์โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น	นำทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อมารวมกับทักษะด้านคอมพิวเตอร์
9. ทักษะด้านการเงิน	1. วางแผนการเงินระยะสั้น 2. วางแผนการเงินระยะยาว 3. แบ่งเงินไว้สำหรับการเรียนรู้	

ตารางที่ 2 การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก (ต่อ)

ผลที่ได้	ตัวบ่งชี้	หมายเหตุ
10. ทักษะการคิดเลข คำนวณ	1. คิดเลขได้รวดเร็ว 2. คิดเลขได้ผลลัพธ์ถูกต้อง 3. เลือกวิธีการคิดคำนวณอย่างเหมาะสม 4. นำการคิดคำนวณไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่	

จากตารางที่ 3 พบว่า การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก มีผลที่ได้จำนวน 10 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ 2) ทักษะความเข้าในต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 3) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 4) ทักษะด้านสุขภาพจิต และการจัดการกับความเครียด มีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ 5) ทักษะด้านอาชีพ การเรียนรู้ และการจัดการเวลา ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ 6) ทักษะการเขียน ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 7) ทักษะการอ่าน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ 8) ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ 9) ทักษะด้านการเงิน ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ 10) ทักษะการคิดเลข คำนวณ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ ประเด็นสำคัญที่พบจากการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของเด็กในสถานสงเคราะห์จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 24 ปี ถึงแม้ว่าจะมีการจัดโดยมุ่งเน้นเพื่อสร้างทักษะชีวิตตามช่วงวัย ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยยึดหลักของพัฒนาการในช่วงอายุต่าง ๆ แต่ก็ยังพบปัญหาเด็กหลายคนขาดการได้รับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันในด้านต่าง ๆ เมื่อเทียบกับเด็กทั่วไป และไม่สามารถกลับเข้าไปอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่มีอายุ 15-18 ปี ที่ต้องมีการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเร่งด่วนเพื่อให้สามารถกลับเข้าไปอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพและไม่เป็นภาระของสังคม สอดคล้องกับ สุริยเดว ทรีปาตี (2559) ระบุว่ากลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง คือ อายุ 15-18 ปี เป็นช่วงเวลาที่จะต้องส่งเสริมให้ค้นหาความเป็นตัวเอง และการเอาชนะความรู้สึกแบบเด็ก ๆ ที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ดังนั้นในการส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ความมุ่งเน้นไปที่การฝึกฝนอาชีพ การรู้จักตนเอง และการตัดสินใจที่จะเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง

2. ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์เพื่อเตรียมความพร้อมกลับคืนสู่สังคม ผลการศึกษาทักษะที่ต้องการได้รับการส่งเสริมเร่งด่วน 3 อันดับแรก คือ 1. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2. ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น 3. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่า ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมนี้ อยู่ยอดสุดเป็นหัวใจของทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ ดังต่อไปนี้ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา ซึ่งหมายถึงการคิดอย่างผู้เชี่ยวชาญ ด้านการสื่อสาร และความร่วมมือ ซึ่งหมายถึงการสื่อสารอย่างซับซ้อน และด้านความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งหมายถึง การประยุกต์ใช้จินตนาการและการประดิษฐ์ นอกจากนี้ พิชญา ดีมี และ เอื้อมพร หลินเจริญ (2560) พบว่า ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มี 3 ด้าน คือ ด้านการสร้างสรรค์ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และด้านการสื่อสารและการร่วมมือกับผู้อื่น

นอกเหนือจากทักษะที่ต้องส่งเสริม 3 อันดับแรก จากผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ควรมีการส่งเสริมให้เด็กในสถานสงเคราะห์ในลำดับต่อไป คือ 4. ทักษะด้านสุขภาพจิต การจัดการกับความเครียด มีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 5. ทักษะด้านอาชีพการเรียนรู้ และการจัดการเวลา 6. ทักษะการเขียน 7. ทักษะการอ่าน 8. ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันสื่อ 9. ทักษะด้านการเงิน และ 10. ทักษะการคิดเลข คำนวณ สอดคล้องกับ อาชัญญา รัตนอุบล (2551) กล่าวว่า ทักษะการเรียนรู้ เพื่อการเท่าทันในกระแสของสังคมสารสนเทศ 4 ลักษณะคือ ทักษะการรู้สารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ การคิดระบุปัญหา การคิดที่เป็นระบบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะปฏิสัมพันธ์ การร่วมมือ และการชี้นำตนเอง และทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ สุบิน ไชยยะ และคณะ (2558) กล่าวว่า ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 3 ทักษะหลัก 10 ทักษะย่อย คือ 1. ทักษะการคิด (Thinking Skills) ซึ่งประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ ทักษะการคิดคำนวณ ทักษะการคิดแก้ปัญหา 2. ทักษะการเรียนรู้ (Learning skills) ประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย คือ ทักษะการเรียนรู้สารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทักษะการทำงานเป็นทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการวิจัย 3. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ทักษะย่อย คือ ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะด้านการสื่อสาร นอกจากนี้ เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ (2559) พบว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการส่งเสริมทักษะที่มีค่าสูงสุด 3 อันดับแรก อย่างไรเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของเด็กในสถานสงเคราะห์กลับสู่สังคม โดยสามารถอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข และไม่เป็นภาระของสังคม

2. ควรมีการส่งเสริมทักษะที่มีค่าต่ำสุดอย่างไร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพกับเด็กในสถานสงเคราะห์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาเปรียบเทียบกับเด็กจากสถานสงเคราะห์เอกชน หรือจากสังกัดมูลนิธิต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่ามีส่วนเหมือน และส่วนแตกต่างอย่างไร เพราะอะไร เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กกลับสู่สังคม

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2560). **รายงานการประเมินผลการดำเนินงานของกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) ตามแผนปฏิบัติราชการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560.** กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

_____. (2561). **สถิติข้อมูลและสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนประจำปี 2561.** กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กองทุนสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพ. (2561). **รายงานประจำปี 2561 สสส.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพ.

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2560). **รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต 2560.** กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช แลคณะ. (2559). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา.* **วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้,** 3(2): 208-222.

พิชญา ดีมี และ เอื้อมพร หลินเจริญ. (2560). *การพัฒนาแนวทางการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.* **วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร,** 10(2): 139-151.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2557ก). **ครูในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

_____. (2557ข). **เพื่อความเป็นผู้นำของการครุศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.

สุบิน ไชยยะ และคณะ. (2558). *ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัย.* **สงขลานครินท์ฉบับสังคมศาสตร์ และมนุษย์ศาสตร์**, 21(3): 149-176.

สุริยเดว ทรีปาตี. (2559). **การพัฒนาศักยภาพวัยรุ่นและเยาวชนด้วยพลังบวก.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิเด็ก.

อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). **การเรียนรู้และพัฒนาการของผู้ใหญ่.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2562) **แนวคิดการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตในสังคมไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Borges, B. (2018). *Lifelong learning as a source of well-being and successful aging.* **Revista,** 38: 35-46.

Cotton K. (1998). **Education for lifelong learning: Literature synthesis.** Washington DC: OERI.

Crockett, Lee. (2018). **6 ways to build lifelong learning skill with your learner.** Retrieved on October 10th, 2018, from https://www.wabisabilearning.com/blog/6-lifelong-learning-skills.

Dong W. (2004). *Improving students lifelong learning skill in Circuit analysis.* **The China Paper:** 75-78.

European Society of Association Executives. (2007). **What is lifelong learning?.** Retrieved on August 5th, 2018, from http://www.esae.org/articles /2007_08_005.pdf.

Hanewald, R. (2012). *Cultivation lifelong learning skills in Undergraduate student through the Collaborative Creation of digital knowledge map.* **Procedia Social and Behavioral Sciences**, 69: 847-853.

Knapper C. (2006). **Lifelong learning means effective and sustainable learning reasons ideas concrete measures.** Retrieved on December 9th, 2018, from http://www.ciea.ch/documents/s06_ref_knapper_e.pdf.

Smith, J. and Spurling, A. (1999). **Lifelong learning riding the tiger.** London: Cassell.